

Rezime izvještaja guvernera – maj 2023.

U Izvještaju guvernera za maj 2023. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2023. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u maju realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2023. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u 2022. godini, shodno kvartalnim procjenama, ostvaren je realni rast BDP-a od 6,1%, u odnosu na 2021. godinu. U prvom kvartalu 2023. godine, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 6,1% u odnosu na prvi kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u maju 2023. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,5%, a u odnosu na maj prethodne godine veće za 8,4%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prvih pet mjeseci 2023. godine u odnosu na isti period 2022. godine ostvarila rast od 4,6%. Rast proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 34,0%, dok je pad zabilježen u sektorima prerađivačke industrije od 13,8% i sektoru vađenja ruda i kamena od 11,9%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih pet mjeseci 2023. godine iznosio je 400.436 što je za 49,68% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 1,12 miliona noćenja, što predstavlja rast od 47,57%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prva tri mjeseca 2023. godine u odnosu na isti period prethodne bilježi rast u većini vidova saobraćaja: u željezničkom za 16,67%, drumskom za 6,56% i prevozu putnika na aerodromima za 78,41%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2023. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 7,04%, i pad efektivnih časova rada od 1,52% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u maju 2023. godine iznosio je 244.245 lica, što je za 2,43% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,58% više u odnosu na maj 2022. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u maju 2023. godine iznosio 41.415 što predstavlja pad od 2,77% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na maj 2022. godine pad od 12,96%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 05. 2023. godine, bio je 60.413 od kojih je 16.273 ili 26,94% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,23%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2022. godine rast iznosio 4,04%. Ukupan dug po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju maja 2023. godine iznosio 1.047.951.884,92 eura, i bio je veći za 1,23% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 16,12%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 05. 2023. godine (16.273) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.590 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 40.056.844,20 eura, što čini 3,82% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.683 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 1.007.895.040,72 eura što čini 96,18% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 05. 2023. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata) odnosilo 27,86% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,31% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 50,01% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju maja 2023. iznosila je 6,43 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 861,65 miliona eura, ili 15,47%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju maja 2023. godine iznosili 3.864,69 miliona eura i u odnosu na maj prethodne godine ostvarili su rast od 15,47%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 0,01%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju maja 2023. godine iznosili su 170,83 miliona eura i u odnosu na maj 2022. godine bilježe pad od 19,98%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 16,40%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju

maja 2023. godine iznosili su 212,24 miliona eura i činili su 5,49% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su niži za 3,74%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 1,81%.

Depoziti u bankama u maju 2023. godine iznosili su 5.195,90 miliona eura i u odnosu na maj 2022. godine bilježe rast od 18,30%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 0,32%. Ukupan kapital banaka na kraju maja 2023. godine iznosio je 744,54 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći za 24,38%, dok je u odnosu na prethodni mjesec veći za 1,72%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju maja 2023. godine iznosila je 6,30%, i u odnosu na kraj maja 2022. godine zabilježila je rast od 0,76 pp, dok je bila za 0,08 pp veća u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u maju 2023. godine iznosila je 6,94%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 1,50 pp, dok je bila za 0,35 pp veća nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,32% na kraju maja 2023. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 0,02 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca ostvarila rast od 0,04 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 269,10 miliona eura na kraju maja 2023. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 43,67 miliona eura ili 19,37%, dok bilježi pad od 2,29 miliona eura ili 0,85% na mjesečnom nivou. Tokom maja 2023. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 69,03%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 30,97%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 48,40 miliona eura za prvih pet mjeseci 2023. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (82,97%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (17,03%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom pet mjeseci 2023. godine iznosio je 3,88 miliona eura, ostvaren je kroz 985 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je manji 85,50%. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 05. 2023. godine iznosila je 2.411,86 miliona eura, i na godišnjem nivou bilježi pad od 26,12%, dok na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,39%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju maja 2023. godine bila 14.862,67 indeksnih poena, bilježi rast od 36,91% na godišnjem nivou, dok u

odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 1,98%. Indeks MNSE10 iznosio je 1.034,69 indeksnih poena i bilježi rast od 30,45% u odnosu na maj prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 3,64%.

Izvorni prihodi budžeta u prvih pet mjeseci 2023. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 983,99 miliona eura i bili su viši za 17,40% u odnosu na planirane, a za 31,39% u odnosu na uporedni period 2022. godine. Budžetski rashodi iznosili su 873,97 miliona eura i zabilježili su pad od 11,66% u poređenju sa planiranim i rast od 11,06% na godišnjem nivou. Budžetski suficit iznosio je 110,02 miliona eura ili 1,78% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju marta 2023. godine, državni dug je iznosio 4.080,56 miliona eura ili 66,09% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 461 milion eura ili 7,47% BDP-a, a na spoljni dug 3.619,56 miliona eura ili 58,62% BDP-a. Na kraju decembra 2022. godine, javni dug iznosio je 4.102,22 miliona eura ili 70,77% BDP-a.

U maju su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Imeđu ostalog, u okviru implementacije druge faze *IPA* regionalnog projekta, u Banci Litvanije održana je radionica na teme iz oblasti interne revizije. Takođe, u Podgorici je realizovana ekspertska misija Banke Holandije na temu eksterne ocjene funkcije interne revizije.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u maju.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.